

Actualitads

- Nov med d'instrucziun davart la maridaglia sfurzada
- Nov dretg sin il num e nov dretg da burgais

2

Actualitads

- Sportistas d'elita grischunas
- Lego sin il banc dals accusads
- Die Rose der Freyheit

3

Da nov en la biblioteca

- Familienbande
- Meds d'instrucziun davart l'istorgia dal dretg da votar da las dunnas

4-6

En atgna chaussa

Furmaziun supplementara

6-7

Gender
Info
Grischun
Nr. 13, matg 2012

Editorial

Charas lecturas e chars lecturs

I n'è betg simpel da s'orientar en il grond e vast mund da l'egualitad tranter ils umens e las dunnas. Èn las differenzas tranter las schlattainas natiralas u betg? Èsi vaira che las mattas prefereschon la color rosa, perquai ch'ellas detesteschan la color blau clera? (Dapli...) È l'instinct matern ertà ed han babs insumma in instinct? Èn las dunnas sezzas la culpa, sch'ellas gudognan main ch'ils umens? Pateschan la madra ed ils ovaris cur ch'ina dunna fa in sigl cun ils skis? Dumondas e dumondas. Ellas n'èn betg fitg seriusas, quai stoss jau admetter. La gronda part dad ellas n'ha betg da far bler cun l'egualitad per propi. E tuttina vegnan ellas adina puspè ed anc adina tschentadas.

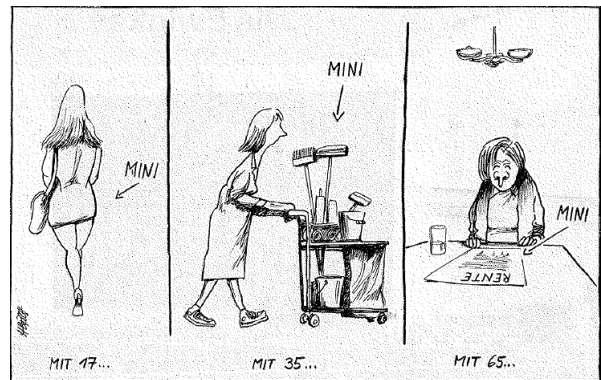
Cun nossa egliada professionala e cun nossa experientscha As facilitain nus l'orientaziun en chaussas da l'egualitad. En quest numer da nossa newsletter chattais Vus tranter auter comunicaziuns davart il nov dretg sin il num e davart il nov dretg da burgais, davart las sportistas d'elita grischunas, davart giugarets da lego per mattas, davart la misteriusa "Rose der Freyheit" e sco adina cussegls da lectura.

Las indicaziuns a las occurrenz vegnan actualisadas permanentamain sin nossa pagina d'internet, e quai sin la pagina iniziala sut la rubrica "Nicht verpassen!".

Sut la nova rubrica "En atgna chaussa" As declerain nus la lavur dal post da stab.

Jau As giavisch ina buna lectura.

Silvia Hofmann, manadra dal post da stab per l'egualitad da las schanzas

La "Süddeutsche Zeitung" mussa la situaziun finanziaria da las dunnas che ston – suenter ina giuventetgna senza quitads en la rassa "mini" e pli tard suenter onns en professiuns mal pajadas – sa cuntentar d'ina renta "mini".

Actualitads

Nov med d'instrucziun davart la maridaglia sfurzada

Per sensibilisar las mattas ed ils mats per il tema maridaglia / lètq sfurzada, per als infurmar davart lur dretgs e davart las purschidas da sustegn e per als sustegnair en lur autodeterminaziun, ha TERRE DES FEMMES Svizra repassà cumpletmain ses med d'instrucziun.

TERRE DES FEMMES Svizra è persvadida che la scola e la lavur cun giuvenils permettian da cuntanscher giuvenils periclitads u gia pertutgads. La **mappa d'instrucziun "Tgi decida tgi che ti maridas?"** guida persunas d'instrucziun e lavurantas e lavurants socials – sur plirs access – a discutir cun giuvenils davart ils temas *sfurzar da maridar e d'avair famiglia / maridaglia / lètq sfurzada* e porscha tant unitads orientadas a la pratica sco er infurmaziuns davart ils motivs e davart las pussaivladads da sustegn.

Las materialias pon vegnir duvradas per la lavur cun giuvenils da 13 fin 20 onns. Tut ils giuvenils vegnan pledentads ed i vegn evità stigmatizaziuns.

Per l'emprima giada purschain nus la mappa tant en ina versiun stampada sco er en furma digitala. La versiun stampada pudais Vus empustar tar nus per in pretsch da 30.- francs, la versiun digitala pudais Vus chargiar giu gratuitamain sin [terres des femmes](#).

Nov dretg sin il num e nov dretg da burgais

In dals dretgs centrals da noss cudesch civil svizzer è vegnì renovà ed entra en vigur il 1. da schaner 2013: La lescha davart il num e davart il dretg da burgais. Fin oz valeva da princip la regulaziun dal cudesch civil da l'onn 1874. Cun la maridaglia surpiglia la famiglia, q.v.d. la dunna ed ils uffants, il num dal conjugal. Schizunt en il nov dretg matrimonial da l'onn 1988, nua che la rolla dal chau da la famiglia è vegnida abolida, è vegnì mantegnì l'uschenumnà princip dal salvaschlatta. Igl ha duvrà pliras stentas per reveder questa chausa, e pir l'iniziativa parlamentara da la cussegliera naziunala da la PS Susanne Leutenegger Oberholzer ha la finala gi success. Il settember 2011 ha il parlament deliberà la nova lescha che dat il medem status giuridic a las dunnas ed als umens. Uschia han ils conjugals e las partenarias registradas ed ils partenaris registrads en il futur la pussaivladad da mantegnair lur num da matta u da mat e lur dretg da burgais e d'eleger libramain il num da famiglia. Infurmaziuns pli detagliadas sut [Politik und Verwaltung](#)

Actualitads

Sportistas d'elita grischunas

Il sport è in indicatur per l'egualitad effectiva. En blers pajais dal mund cumbattan mattas e dunnas per il dretg da pudair far sport. Dacurt è vegnì reconuschì il "sigl cun skis da las dunnas" sco disciplina olimpica. Da quai vegnan ils funcziunaris svizzers bain ad esser stuts, perquai ch'els èn anc adina da l'opiniun ch'il sigl cun skis saja nuschaivel per ils organs da reproducziun da las dunnas. Quai pensavan ils umens pli baud er dal chavaltgar, da l'ir cun velo, dal tennis e da l'ir cun skis. Duvrar il corp per auters intents che quels da la reproducziun na faschevan (e na fan en tshertas parts dal mund) las dunnas betg. Il giu da ballape è dentant vegnì inventà da dunnas dal pievel Indio en l'America dal sid! Igl è pia in segn da l'emancipaziun, sch'i cumparan ussa en las gasettas annunzias davart il success da las sportistas d'elita grischunas. Las soras Waidacher dad Arosa e la Puschlavina Evelina Raselli han fatg la medaglia da bronz al campinadi mundial da hockey sin glatsch en ils Stadis Unids da l'America. La squadra da dunnas dad unihockey Piranha Cuir è daventada campionesa svizra. Las soras Gasparin ed Irene Cadurisch da l'Engiadina tutgan tar l'elita dal biatlon. Questa glista sa laschass prolungar facilmain per las disciplinas da sport sco passlung, nudar, ski alpin, ir cun aissa, cursa d'orientaziun e patinadi artistic.

Lego sin il banc dals accusads

Las personas in pau pli veglias tranter nus sa regordan dal "lego" sco giugaret fascinànt: elements, plattas, portas, fanestras, pli tard rodas e figuras. Las mattas ed ils mats giugavan cun las medemas chaussas. Oz è quai tut auter. Lego ed auters producents da giugarets han scuvrì las differenzas rosas e blau clerass tranter las mattas ed ils mats. La fatschenta è lucrativa. En ils Stadis Unids da l'America cuntanscha la marca "Disney Princess" ina svieuta annuala da 4 milliardas francs; sumeglianta è la situaziun en Germania per ils products populars da "Lillifee". Ils mats vegnan carmalads cun "Star Wars" e cun maschinas, per mattas datti "Friends". Figuras che sumeglian a Barbies e ch'èn satiglias sco in ansiel, van a far cumpras, van en il salun da bellezza e fan parties. Ussa datti in'opposiziun cunter la fatschenta cun ils maletgs stereotips da las rollas. Duas Americanas collecziuneschan suttascripziuns sin ina pagina d'internet e l'organisaziun "Pink stinks" ch'è activa dapi 4 onns en la Gronda Britannia crititgescha l'educaziun ad ina "tussi".

Dapli infurmaziuns: change.org; pinkstinks.org.uk

PINKSTINKS
.ORG.UK

Nova publicaziun

"Die Rose der Freyheit" da 'Camilla'

Il pamflet il pli tempriv en lingua tudestga davart l'egualitad deriva dal Grischun.

Hortensia von Salis, vaiva Gugelberg von Moos, valeva fin ussa sco l'emprima Grischuna ch'è sa fatga valair cun sias scrittiras teologicas dapi l'onn 1695. Cun la publicaziun da la "Rose der Freyheit" l'onn 1693 cumpara ina nova autura, da la quala ins n'ha betg anc scuvri l'identitad. Sut il pseudonim 'Camilla' ha redigì ina dunna evidentamain fitg bain scolada, intelligente e probablamain nobla l'emprim pamflet radical feministic da la Svizra en lingua tudestga. Il text, in separat (l'original sa chatta a la biblioteca centrala a Turitg), è deditgà a las duas damas: Hortensia von Salis ed Anna Elisabeth Menhart, sias "amias incumparablas". Il motiv per il pamflet è stada la visita da conjugals amis tar l'autura en champagna. Il consort è sa depurtà en ina moda uschè pegiurativa envers sia dunna, che l'ospitanta è stada sfurzada da prender partida. Da questa discussiun è naschì il pamflet d'ina dunna che lauda la libertad e la raschun sco ils bains supreams da l'uman – cunzunt da la dunna.

"Die ungepflückte und stetsbeglückte Rose der unschätzbaren Freyheit (La rosa betg clegida ed aut stimada da la preziosa libertad)" – uschia sa cloma l'emprima part dal titel. La libertad, in bain prezios, fa permanentamain ventiraivel, ma la rosa, ella n'è betg clegida: La libertad è in ideal. Gia en il titel vegni pia exprimì che la libertad è insatge ch'è anc nunexistent – e sch'ella existiss, fiss ella la funtauna da la ventira. Ma co po ina dunna obtegnair la libertad? Per 'Camilla' è – sut quellas circumstanzas – la soluziun mo la renunzia radicala a la lètga e la scolaziun. La lètga saja in instrument che priveschia las dunnas da tutta libertad; ma che dettia als umens il dretg d'umiliar e da turmentar lur dunnas. 'Camilla' defenda la tesa che las dunnas na stessan in summa betg enavos als umens, sch'ellas mo avessan las medemas schanzas.

L'istoricher e magister Silvio Färber ha edi il text da 'Camilla' e l'ha munì cun ina introducziun en ses temp, a la fin la 17avel tschientaner. Färber skizzescha ils pregiudizis cunter las dunnas en general, cunter las dunnas scoladas en spezial ed emprova da scuvrir il pseudonim 'Camilla'. Quai è fitg difficil, perquai ch'i mancan las funtaunas e las correspundenzas da las dunnas da quel temp. 'Camilla' ha fatg bain da dissimular uschè bain sco pussaivel ils fastizs da sia identitad, perquai che la fin dal 17avel tschientaner è il Grischun vegnì inundà per la terza giada dals process cunter strias. La gronda part da las unfrendas torturadas, arsas, inundadas u tagliadas en quatter parts eran dunnas.

Die Rose der Freyheit. In pamflet radical feministic da "Camilla" da l'onn 1693. Elavurà ed edi da Silvio Färber

Separat da l'annuari 2011 da la societad istorica dal Grischun, Cuira 2012

«Die Rose der Freyheit»

Eine radikal-feministische Streitschrift von «Camilla»
aus dem Jahre 1693

Bearbeitet und herausgegeben von Silvio Färber

Da nov en la biblioteca

Dus novs meds d'instrucziun davart l'istorgia dal dretg da votar da las dunnas en Svizra

"Mintga dunna sa mida, sch'ella chapescha ch'ella ha ina istorgia." Gerda Lerner, professuressa d'istorgia. L'onn 2011 è vegnì festivà il giubileum da 40 onns dretg da votar e d'eleger da las dunnas en Svizra. Che la via a questa "chaussa evidentata" è stada fitg dira e lunga, mussan dus novs meds d'instrucziun per il stgalim superiur. La lavur cun quests meds d'instrucziun permetta als giuvenils da s'occupar activamain dal "pli grond moviment nunsanguinus per la libertad dal tschientaner passà" (Marthe Gosteli). Las dunnas survegnan ina istorgia, ed ina giada ch'ellas èn conscientas da quai, pon ellas prender ina posiziun segira e curaschusa. In pass impurtant er cunter l'emblidanza instituzionalisada che caracterisescha u che ha caracterisà inquala generaziun da dunnas.

"Gerechtigkeit erhöht ein Volk", 40 Jahre Frauenstimm- und -wahlrecht. Carnet tematic per il stgalim secundar II. L'istorgia dal moviment svizzer da las dunnas e dal cumbat per l'egualitad sociala e politica – cun las funtaunas originalas las pli impurtantas – en 40 unitads didacticas. Cun CD-ROM e cun in gieu da las stgalas. Ediziun: Gosteli-Stiftung. Worblaufen 2011. www.gosteli-foundation.ch

Gendering & Mautienne Prod (edituras):
Langsam, aber sicher! Ils dretgs politics da las dunnas svizras. Comics. Per scolaras e per scolars da las scolas da cuntinuaziun sco er per tut las persunas interessadas. Genevra 2011. Cun Trivial Pursuit davart ils dretgs politics da las dunnas svizras. www.gendering.net;
Genderingch@gmail.com

Gendering & Mautienne Prod

Langsam, aber sicher !

Die politischen Rechte der Schweizer Frauen

Da nov en la biblioteca

"Christina Caprez: Familienbande. 15 Porträts"

En ina moda sensibla s'avischina l'autura a 15 famiglias svizras che na pudessan betg esser pli differentas. La realitad da la vita vegn reflectada en in maletg privà e fitg giagl da la vita cun uffants. Ed igl è cler che nus na daventain betg ventiraivels cun suandar in ideal, mabain cun tgirar relaziuns fidadas e privadientscha. Quai po sa basar sin ina pluralitad da constellaziuns famigliaras. In spiert avert e toleranza visavi la diversitad che caracterisescha nossa societad è pia er il pledoyer (implicit) da quest cudesch. In istoricher, ina psicologa ed ina giurista mettan ultra da quai in rom general e scientific.

Cun fotografias da Judith Schönenberger. Chasa editura Limmat. Turitg 2012.

En atgna chaussa

fiutscher 2012

Dals 6 fin ils 10 da november 2012 ha lieu a Cuira la segunda fiera da tschernia da professiun. Il post da stab vegn ad esser preschent cun in agen stan. Cun in'acziun speziala rendain nus attent a la pussaivladad d'ina ulteriura tschernia da professiun per las dunnas giuvnas e per ils umens giuvens. Nus ans legrain da bleras visitadras e da blers visitaders plain mirveglias!

Studi davart la tgira d'uffants complementara a la famiglia en il Grischun

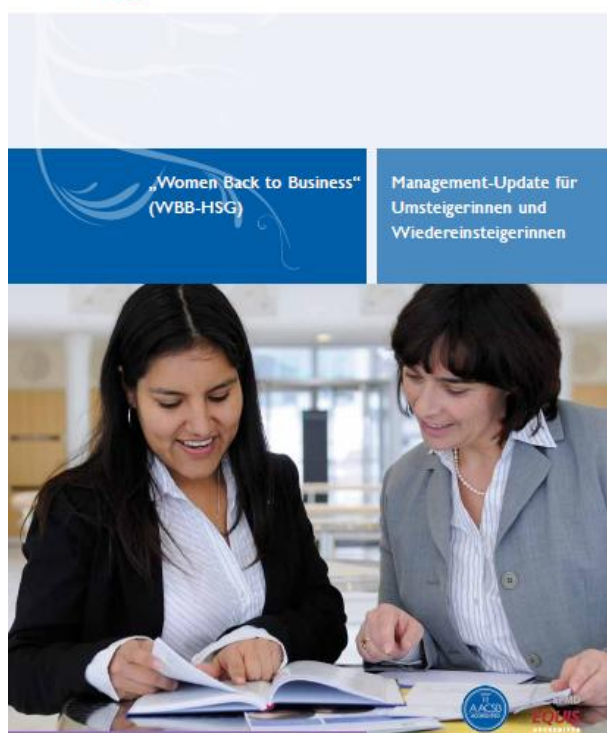
Per incumbensa dal post da stab e d'alters uffizis dal chantun e da la citad da Cuira han las duas professuressas da la SATE Silvia Simon e Claudia Zogg analisà la situaziun actuala da la tgira d'uffants complementara a la famiglia. Ellas dilucideschan las consequenzas per l'economia publica e respundan la dumonda, sche e co che investiziuns en structuradas communalas da tgira d'uffants sa pajan. Ils resultats vegnan publicgads.

Di naziunal da l'avegnir 2012

Ils 8 da november ha puspè lieu en l'entira Svizra il di naziunal da l'avegnir. Er en il Grischun vegn a sa participar in grond dumber da mattas e da mats a quest di. Il post da stab porscha quest onn dus programs novs, in per mattas ed in per mats. Proximamain chattais Vus emprimas infurmaziuns sin nossa pagina d'internet www.stagl.gr.ch. Laschai As surprender!

Cussegl per ina furmaziun supplementara

[Dapli sin....](#)

Gudogna Voss collega dapli che Vus per la medema lavur? Avais Vus problems cun il dretg da visita? As sentis Vus explotà sco "bab che paja"? Avais Vus dumondas pertutgant il congedi da maternità? U vegnis Vus mulestada sexualmain?

Avais Vus dumondas davart la furmaziun, davart la tscherna da professiun u davart l'egualità?

As drizzai al post da stab per l'egualità da las schanzas! Nus As cussegliaim gratuitamain e cun discreziun. Tramettain in e-mail a info@chancengleichheit.gr.ch u ans telefonai: 081 257 35 70

Vossa opiniun e Vossas ideas ans interessan! Ans scrivai, sche Vus As vulais exprimer davart ils cuntegns da nossa newsletter u davart temas d'egualitad!

info@chancengleichheit.gr.ch u post da stab per l'egualitad da las schanzas, Loestrasse 37, 7000 Cuira

[Qua...](#)

